

Majnikova Kraljica.

Spisal *Angelar.*

O s e b e:

Gospa Trčelj, bogata vdova.

Anica, njena hčerka.

Faneta Kremen, odgojiteljica Anice.

Vsako dejanje se vrši teden pozneje.

I. Dejanje.

Mala preprosta, a okusno opravljena sobica . . .

1. Prizor.

(Vdova Trčelj sedi za mizo in drži v rokah pletenje; pred njo je odprta knjiga.)

Trčelj (*nekaj trenutkov plete*): Danes se mi pa kar nič ne ljubi; niti pletiti, niti brati ne morem. (*Nasloni se na stol.*) Ne vem, kako je tó. (*Pogleda na uro. Kratek molk.*) Skoro mora priti odgojiteljica, saj je že tri. (*Čuje se rahlo trkanje.*) Prosto!

2. Prizor.

Faneta., prejšnja.

(Gospica Faneta Kremen vstopi.)

Kremen: Dovolite, milostljiva, da se vam predstavim. Moje ime je Faneta Kremen. Najbrže vam je znano, zakaj prihajam. Jaz naj . . .

Trčelj (*ji seže v roko*): Vem, vem, gospica. Kaj ne, vi bodete odgojevali mojo Anico? Toda, prosim, izvolite (*pokaže na stol*) in odložite!

Kremen (*odlaga*): Da, milostljiva, oglašam se prav s to namero.

Gospa: Veseli me. Gotovo vas bode tudi moja hčerka prav vesela in v kratkem si bodeta najboljši prijateljici. Toda, naj pokličem Anico. Anica, Nani, pridi noter!

3. Prizor.

Anica, prejšnji.

Anica (*za prizorom*): Mamica, prosim, kaj bi radi?

Gospa: Le pojdi malo sem!

Anica (*pride v sobo, zrè bojazljivo v gospico Kremen, pa stopi k mamiči. Kratek odmor*).

Gospa (*poljubi Anico*): Nikar se tako ne boj, moj srček! Poglej to gospico! Ta te bode odslej učila. Ljubi jo, kakor ljubiš mene, in ubogaj jo v vsem, kar ti zapové. Če bodeš pridna, te bo gospica Faneta imela gotovo rada.

Faneta: Anica, pojdi k meni!

Anica (*gré boječe k Faneti*).

Gospa: No, le ubogaj!

Anica (*gré bolj pogumno k Faneti; jo poljubi na čelo in jo prime potem za podbradek*).

Faneta: Anica, kaj ne, saj se me ne bojiš nič? Glej, če boš pridna, bodeva najboljši prijateljici! Poglej me v obraz! (*Anica jo pogleda.*) No, vidiš, saj si pridna! Ali že znaš kaj brati?

Anica: Malo že znam.

Faneta: In če znaš malo in se boš pridno učila, bodeš znala kmalu marsikaj lepega in koristnega.

Gospa (*vstane*): Oprostite, da odidem nekaj trenotij. Le bodite tu in se pomenite z Anico. Nani, ti pa pridna bodi! (*Odide.*)

4. Prizor.

Prejšnji, brez gospe.

Faneta (*stopi k odloženim obleki, vzame iz nje malo knjižico ter jo odpre*): Nani, poglej, če me imaš kaj rada, ti dam tole knjižico, da se bodeš učila brati. **Anica** (*gleda knjigo*): Saj vas imam rada, gospica Faneta. (*Hoče prijeti knjižico.*)

Faneta: No, srček, le počasi. Povej mi, ali kaj rada moliš?

Anica: Da, saj moliva z mamo zjutraj in zvečer.

Faneta: No, to je lepo. (*Pokaže na odprto knjižico.*) Anica, beri, kaj je to.

Anica (*bere počasi*): Maj-ni-ko-va Kra-lji-ca.

Faneta (*zapre knjižico*): No, vidiš, sedaj boš lahko čitala to v cerkvi, ker je to molitvenik, in Bog te bode še bolj ljubil, kakor doslej. (*Ji dá molitvenik.*) Ná, to knjižico imej v spomin in le skrbno jo spravi. Nikar je ne pomazi in pridno moli.

Anica (*gleda na molitvenik in se ljubko nasmehje*): Lepa hvala! Oh, kako vas imam rada. Kaj pa je to? (*Pokaže na svetinjo.*)

Faneta: Vidiš, to je prostorček za podobice. Meni je molitvenik prinesel moj stric iz Rima.

Anica: Kje pa je Rim?

Faneta: Rim je veliko, veliko mesto, kjer prebivajo sveti Oče.

Anica: Ali je lepo tam?

Faneta (*se malo nasmehne*): Da, prav lepo je tam. Veš, tam živijo sveti Oče.

Anica: Kdo pa je sveti Oče?

Faneta: Sveti Oče so namestnik Kristusov. Oni vladajo vesoljno sveto cerkev. Sedanji sveti Oče se imenujejo Leon XIII. Zelo stari so že, pa ljubijo nas vse tako, kakor te ljubijo mamica, ali pa, kakor te ljubim jaz.

Anica: Gospica, ali vam smem pokazati, kaj mi je prinesel Miklavž?

Faneta: Pa pokaži!

Anica (*gré k predalcu in prinese žogo*): Vidite, s tem-le se igram . . .

5. Prizor.

Trčelj, prejšnji.

(Gospa Trčelj vstopi in prinese potice in vina ter vse postavi na mizo.)

Trčelj: Anica, idi po kozarce.

Anica (*odide*).

6. Prizor.

Trčelj, Faneta.

Trčelj (*sede*): Gospica, prosim izvolite vzeti!

Faneta (*vzame košek potice*): Hvala! Anica se mi je kar takoj prikupila; prav ljubeznjiv otrok je, in takoj sva postali prijateljici.

Trčelj: Le strogi bodite ž njo; če bi bil moj mož še živ, gotovo bi jo bil dal v šolo. A sedaj, ko sem sama, imam najrajši tega malčka pri sebi . . . Kar dolčas mi je, če je nimam vedno poleg sebe.

Faneta: Umevno, tako ljubkega otroka mora vsakdo ljubiti.

Trčelj: Pač ljubeč je, poreden pa tudi. Vedno ji rojijo muhe po glavi; za ta leta je skoro preživa in pre-pre — — ne vem, kako bi se izrazila — premodra. Vedno kaj napravi, kar bi ji ne prisodila.

Faneta: Gotovo ni hudobna, otročja je še; pa saj je še otrok.

7. Prizor.

Anica, prejšnji.

(Anica vstopi ter prinese tri krožnike.)

Trčelj: Ana, po kaj sem te pa poslala?

Anica: Po krožnike — ne—e—e—e?

Trčelj: Kaj pa imaš ti v glavi? — Slamo ali pa nič.

Anica: Ne mamica, v glavi imam pamet.

(*Vsi se smejó.*)

Trčelj: Pameti najbrže nimaš; jaz sem ti rekla, da prinesi kozarce —

Anica: Saj res, zdaj se še-le spomnim . . . Ne vem, kam sem bila tako zamišljena.

Trčelj: Le pojdi, pa prinesi kozarce.

Anica: Takoj! (*Steče iz sobe.*)

8. Prizor.

Prejšnji brez Anice.

Trčelj: Ali ste jo videli? Kam je bila neki zamišljena?

Faneta: Res nekaj več ima v sebi nego le otročjega duha.

Trčelj: Pa včasih pove še kaj bolj možatega. Zadnjič je bila neka prijateljica pri meni na obisku, no in jaz pošljem Anico po dva kozarca. Prinesla pa je tri. In ko jo vprašam, sta li to dva kozarca, mi reče: „Ne, trije so. — Saj sem tudi jaz domača.“

9. Prizor.

Anica, prejšnji.

Anica (*stopi jokaje v sobo*).

Trčelj: Kaj pa jočeš, kaj je zopet?

Anica (*boječe*): Oh, mamica, kozarec mi je padel iz rok; kako sem nesrečna.

Trčelj: Nerodna, nerodna!

Anica: Kozarce sem nesla, pa sem padla.

Faneta: Anica, lej, saj si se še pobila.

Anica: Kje? (*Se ogleduje.*)

Trčelj (*nekoliko nevoljna*): Le poglej roko, kako si nerodna. Kaj si bo neki gospica mislila, ker si tako neokretna. Pazi, kam stopiš!

Anica (*stopi k mami in jo objame*): Mamica zlata, prosim te, ne bodi huda.

Trčelj (*malo užaljena*): Nič te nimam rada. Le idi in prinesi kozarce. Pa pazi, da zopet kaj ne pobiješ!

Anica (*odide v ozadje sobe*).

10. Prizor.

Prejšnji brez Anice.

Trčelj: Ali vam nisem rekla, da je za svoja leta preveč modra. Kakšne se iznebi, da je zelo nesrečna.

Faneta: Skrbna je. Potrpite!

11. Prizor.

Anica, prejšnji.

Anica (*prinese kozarce*): Mama, tu so kozarci. Prosim, ne bodi huda na-me. Saj ga nisem nalašč ubila.

Faneta: Saj sem že jaz zate prosila mamico, vse ti bode odpustila, če boš pridna.

Trčelj: Pojdi takoj po metlo in pomedij vse; če boš naredila vse v redu, ti odpustim.

Anica: Takoj ubogam. (*Odide.*)

12. Prizor.

Prejšnji brez Anice.

Trčelj: Če me Anica le malo užali, potem pa ne vé, s čim in kako bi me spet udobrovoljila. Vedno in vedno je okrog mene in me prosi in prosi, dokler se ji ne nasmehnem.

Faneta: Dobro srce ima. Poznam deklico, ki se drži ves ljubj dan jezno, če jo kdo le malo okrega, in niti matere, niti očeta noče prositi odpuščanja. Po mojem mnenju je tega kriva vzgoja.

Trčelj: No, gledé vzgoje mi bo lahek odgovor pri Bogu. V tem oziru mi vest ne očita ničesar.

Faneta: Blagor vam! Meni se zdi največje zlo, ako kdo otroke, ki jih ima vzgojiti, pokvari in jim vcepi napačne nauke v srce.

13. Prizor.

Anica, prejšnji.

Anica (*vstopi*): Mamica, vse sem že pomedla. Povej mi, ali mi sedaj odpustiš?

Trčelj (*vstane*): Čakaj, preje se moram prepričati, kako si kaj naredila? (*Odide z Anico.*)

14. Prizor.

Faneta sama.

Komaj sem prišla, že moram res ljubiti obe. Tako prijazni sta z mano. In Anica? Malo poredna in neokretna, pa čas vse popravi. — Poprosim gospo, če bom smela iti v petek z Anico na izprehod,

Max Bernatz

H. P. Schmitt sculp.

15. Prizor.

Faneta, Anica, Trčelj.

(Anica in Trčelj se vrneta.)

Anica: Mamica, kaj ne, da si moja?

Trčelj: Vprašati moraš: „Ali sem jaz kaj tvoja?“

Anica: No, mamica, ali sem jaz kaj tvoja?

Trčelj (*jo poljubi na čelo*): Seveda si . . .

Faneta: Anica, ali si dobro pomedla?

Anica: Dobro, dobro sem, kajne mamica?

Trčelj: Da, da, zato ti pa tudi sedaj odpuššam.

Anica: Mama, kdaj pa gremo na izprehod?

Trčelj: Tisto pa, kadar bode hotela gospica.

Faneta: Če je milostljivi prav, gremo v petek.

Trčelj: Prav, prav.

Anica: Torej v petek. To bo prijetno. Kam pa pojdemo? Ali bom smela iti rožic nabirat?

Faneta: Rožic boš lahko nabirala, kolikor se ti bode zljubilo. Sedaj je природа v najlepšem cvetju.

Anica: O, da bi bil le kmalu petek!

Trčelj: „Kdor se veseli v petek, v nedeljo joče.“

Zastor pade.

II. Dejanje.

Prizorišče kakor prej.

1. Prizor.

(Eno minuto vse prazno; nato vstopi Faneta.)

Faneta: Moj Bog, moj Bog! Anica je zbolela! In tega sem kriva jaz. Sem kriva? Sem in nisem, sem in zopet nisem. Saj ni Anica družega nič delala, kakor hitela nabirati rožic po livadah. In ob tem se je prehladila. Kako to, tega sama ne vem. (*Zmučena sede in glavo nasloni na roke.*) Ali je res božja volja, da pobere tega malčka iz doline solz? Ne, Anica ne sme umreti, saj je tako dober otrok. Kako sem jo ljubila! Kaj poreče gospa? Jaz bom kriva njene smrti. Sicer mi ni rekla gospa še ničesar do danes; premaguje se — molči — a če ponese angel dušo njene hčerke nad oblake, tedaj bo v brezmejni žalosti pač mene smatrala krivo njene smrti. (*Kratek odmor.*) Kriv! To je strašna beseda. (*Vstane.*) Ne, jaz sem nedolžna. (*Hodi nemirno po sobi, potem hitro spregovori.*) Ne, ne, nekaj mi pravi, da bode Anica ozdravela. Da, da bode — — —

2. Prizor.

Prejšnja, Trčelj.

Trčelj (*pride vsa objokana v sobo*): Ravnokar je odšel zdravnik . . . Ah, malo upanja imam. Rekel gotovega ni ničesar, a vendar sem mu brala z obraza, da je to, kar je spoznal, slabo, zelo slabo — —

Faneta: Milostljiva, ne obupujte! Dokler Anica diha, bom gojila še vedno upanje.

Trčelj: Da, upanje, prazna beseda! Če mi umrje moj malček, tedaj ne vem, kaj bom počela. (*Začne jokati.*)

Faneta: Gospa, ne jokajte; lepo vas prosim, ne žalostite se. Vsaka beseda, ki jo izgovorite, me reže, me rani.

Trčelj: Mogoče; a tu se gre za življenje moje edinke, vse drugo na stran.

Faneta: Rada verujem; vem, kaj je materinska ljubezen.

Trčelj (*žalostno*): Ah, da je moralo to priti!

Faneta: Potolažite se, tudi jaz trpim z vami. Verujte mi, da več trpim morda kot vi. Kriva in nekriva, nekriva sem.

Trčelj: Da, jaz trpim, a vem tudi, da trpite vi. A jaz trpim nedolžna; vse kaj družega je trpeti v zavesti, da trpi kdo zasluženost . . .

Faneta (*uzaljeno, a vendar vljudno*): Da, gospa, ako je obsojen hudo-delec na smrt, pa je nedolžen, tedaj lažje prenaša vse; toda krivca zadene dvojna kazen.

Trčelj: Ah, nedolžno trpeti je desetkrat — ne, stokrat huje.

Faneta: Priznavam, bodite pa preverjeni, jaz nisem kriva.

Trčelj: Ne? Tedaj sem jaz? Komu pa je bila izročena Anica? Meni ne, bila je vam — vam.

Faneta: Oh, gospa, prosim vas, ne izgovarjajte te grozne misli; trpim dovolj, trpim dvojno . . .

(*Izza odra se začuje slaboten klic bolnice: Faneta, Faneta!*)

Trčelj: Ubogi otrok, sedaj je pri njej varuhinja, blede se ji . . . (*Zopet se čuje: Faneta, glejte metuljčka.*)

Faneta: Oprostite, jaz grem k njej. (*Odide.*)

Trčelj: Le idite, le glejte v smrtnem boju nedolžno žrtev.

3. Prizor.

Trčelj hodi nemirno po sobi.

Ah, kako sem nesrečna. Žalila sem jo. Le naj trpi, trpi . . . Moje besede so jo zbodle. Ne vem, kaj bi naredila, če mi umrje preljubo dete. Ah, in tega je kriva ona . . . Zdrobila bi jo . . . Toda (*mileje*): Ne, nisem ravnala prav. Ko sem bila jaz mala, se je z mano tudi zgodilo enkrat tako . . . Tedaj sem bila kriva sama jaz — a moja mati je dolžila mojo vzgojiteljico. Faneto sem vendar preveč razžalila. (*Čujejo se stopinje.*) Sedaj prihaja nazaj. Ne, še ji ne rečem dobre besede.

4. Prizor.

Trčelj, Faneta.

Faneta: Ubogi otrok, še vedno se mu blede . . .

Trčelj: O, jaz nesrečnica!

Faneta (*gre k njej in jo tolaži*): Gospa, utolažite se . . .

Trčelj (*jezna*): Proč, proč, inace vam nikdar ne odpustim, razen če Anica ozdravi . . .

Faneta (*razžaljena*): Gospa, prosim! . . .

Trčelj: Nič; kakor sem rekla. Na vesti imate jo vi. (*Odide.*)

5. Prizor.

Faneta sama.

Oh, moj Bog, gospa misli, da sem kriva jaz. Bog v nebesih, Ti veš, kako trpim jaz, dasi nedolžno. Naj misli ves svet, da sem jaz vzrok njene smrti, jaz nesrečno dekle! — Nekaj imam vendarle, kar me tolaži: to je čista vest. Blagor vsem, ki trpé nedolžno, si rekel Ti, vzvišeni Sin božji. Tudi Ti si trpel nedolžno, a sedaj te občuduje ves svet. Gospa me je hudo žalila; ali naj se hudujem nad njo? Ne, v svoji slepi materinski ljubezni ne vé, kaj dela. Pač hudo, hudo za ljubečo mater. A sedaj moram skrbeti za dvoje: kako Anici pomoči in kako gospo potolažiti. Me reve ne smemo presojati besedi predstojnikov. To ni naše delo . . . Ne vem, s čim bi potolažila gospo. Da, skrbeti

hočem, da ji ustrežem v vsem, vsak njen migljaj bodi meni povelje, vsaka njena želja meni zapoved, vsaka beseda, ki jo izgovori, ukaz, da ukaz. A kako pomagati Anici? . . . Ne vem. Zdravnik je obupal nad njenim ozdravljenjem. Vse je brez upa, brez žarka. A če je človeška moč preslaba, tedaj je Bog, pomočnik in prijatelj vseh obupancev, ki še verujejo vanj, zdravnik, pomočnik, prijatelj vseh. (*Vzame svetinjo z vratu in moli.*) Da, Marija, ti boš pomagala, ti majnikova Kraljica, bodi moja zaščitnica! Mati usmiljena gori v višavah, Ti se usmili male bolne Anice, Ti ji vrni ljubo zdravje! Sprijazni gospo zopet z menoj, da se vrne zopet mir v moje razburjeno srce. Mati, Ti, ki me nisi še nikdar zapustila, a še vedno me uslišala, kadar sem te prosila. Mati moja, Ti druga mati moji Anici, vzemi jo pod svoje varstvo, ogrni jo z mogočnim in čudadelnim svojim plaščem, reši njo in mene! . . . V tebe še upam, da izprosiš pri vsemogočnem Bogu milost in dobroto nam vsem. Prosim te goreče iz dna nesrečne duše. Ah, usmili se me, svoje hčere! . . .

(*Zastor pade.*)

III. Dejanje.

(Prizorišče, kakor preje.)

1. Prizor.

Faneta, Anica.

Anica (*malo upadlih lic*): Ljuba Faneta, kaj ne, da sva zopet prijateljici, kot preje?

Faneta (*jo božja*): Seveda, moj srček.

Anica (*veselo*): Moja mamica me ima tudi zelo rada. Ravno včeraj mi je prinesla oranž domov.

Faneta: Da, tudi ti mamico ljubi; poglej, kako dobro se ti godi pri njej in kako te ima rada.

Anica (*začuvši šum v veži*): Ravno sedaj prihaja, počakajte, jaz se bom skrila; tja v drugo sobo grem, pa me ne smete izdati. (*Odide.*)

2. Prizor.

Faneta, Trčelj.

Trčelj (*sede na stol*): Gospica Kremen, danes je dan sprave, hočem reči, odpuščanja vas moram prositi.

Faneta (*začudeno*): Mene?

Trčelj: Da vas, ravno vas.

Faneta (*še bolj začudeno*): Kako to?

Trčelj (*resno*): Ne vprašujte tako, gospica Faneta. Prosim vas, odpustite, če sem vas zadnjč razžalila, ko je bila Anica bolna. Tedaj nisem vedela, kaj sem govorila. V materinski ljubezni nisem poznala mejâ, nisem premislila, kaj sem vam rekla.

Faneta: Odpuščanja moram prositi le jaz. Lahko bi bili zgubili po moji premali skrbnosti ljubko Anico in tedaj . . .

Trčelj: Ne nikakor ne. Občudujem vašo pohlevnost.

Faneta: Pohleven mora biti vsakdo, posebno me služabnice.

Trčelj: Ne gospica, ne ponižujte se preveč. Vi niste služabnica; kdor se ponižuje, je vreden, da je povišan.

Faneta: Me, kar nas je služeeh, moramo biti zadovoljne z malim . . .

Trčelj: Gospica Faneta, vi ste me izučili. Odslej ne bom nikdar več prezirljivo gledala na nizko stopinjo človeka, pač pa na njegovo dušo in srce. V tem je prava sreča in prava zadovoljnost. Gospica, bodiva še nadalje prijateljici. Ne imejte me več za svojo predstojnico in zapovedovalko, ampak za sodružno in prijateljico.

Faneta: Milostljiva, to je preveč za me!

Trčelj: Blazega srca ne more nikdo preplačati. Faneta, daj mi roko, ti si mi nadalje kot ljuba sestra.

(Faneta objame Trčelj, nakar ta odide.)

3. Prizor

Faneta, Anica.

Faneta (*za se*): Marija, to je Tvoje delo! To je Tvoje usmiljenje! (*k Anici*): Ani, ti si sedaj zdrava?

Anica: Da, da, gospica Faneta . . .

Faneta (*vzame svetinjo z vratu in jo poda Anici*): Glej, to ti podarim v dar; spominjaj se še v poznih letih svoje prve bolezní iz katere te je rešila majnikova Kraljica, ki je tu notri naslikana.

Anica (*pogleda v svetinjo*): Ah, kako lepa je!

Faneta: Da res, lepa je Marija! K Nji moli slednji dan in zahvali se ji za čudovito ozdravljenje. V vsaki stiski se zateci k Nji in če jo boš zvesto častila, te bo tudi vedno uslišala, kakor je mene.

(Zastor pade.)

Cego.

(Portugalsko snov prepel dr. I. M. Kržišnik.)

Slep je res prijatelj Cego,
Slep je, vendar vidi bolje
Nego razen bistrovidec;
Znana mu je vsaka cesta
V celem mestí, v vsej deželi,
Kakor pač nikomur bolj ne.
Tujce strežen izprevaja,
Pot jim kaže priklanjava
Skozi mesta, skozi sela
Ter zasluži si s kazanjem
In s slepostjo vsegenljivo
In s priljudnim ostroumjem
Mnogokteri rúmen zlat.

In kot tak si je prisluzil,
In prisluzil in prihranil
Kupček-ljubček — pet sto zlatov.
Vzbal se je, da ne bi roka,
Kaka roka dolgoprsta
Izmeknola mu zakladka
Petsto zlatov rúmenih.

In ko skrben tak ukrepa,
Kaj bi vzmislil, kaj bi stvoril,
Da imetek zavaruje,
Lep imetek, pet sto zlatov:
Modro vzmislí, modro sklene,